

кенгаяди. БМТнинг минтақавий ва глобал масалаларни ижобий ҳал этиш, бунинг учун дунё мамлакатлари ҳамкорлигини сафарбар қила олиш салоҳияти юксалади.

Зеро, ҳозирги даврда янги адолатли дунёвий тартибот, инсонпарвар халқаро тизимнинг вужудга келиши учун минтақавий глобал муаммоларни ҳал этилиш жараёнлари узвийликда амалга оширилиши ўта муҳим ва долзарб аҳамият касб этмоқда.

Давлатимиз раҳбари таъкидлаганидек: “Барчамиз бир ҳақиқатни англаб олишимиз зарур: биз бугун фақатгина Афғонистоннинг келажаги учун эмас, балки умумий хавфсизлигимиз, терроризм, фанатизм ва зўравонликдан холи дунё учун курашмоқдамиз.

Биз ўтмишдаги хатоларни такрорламаслигимиз керак. Умумий масъулиятимизни доимо ёдда тутишимиз лозим”¹.

Шу муносабат билан алоҳида таъкидлаш жоизки, Давлатимиз раҳбари томонидан БМТ Бош Ассамблеясининг сессиясида илгари сурилган ва моҳиятан дунё хавфсизлигини, айти пайтда минтақавий тинчликни кафолатли таъминлашнинг энг самарали сиёсий асослари кўрсатиб берилган ғоялар халқаро, глобал тизимни инсонпарвар, адолатли ва демократик бўлишига улкан манба бўлиб хизмат қилади. Зеро, уларда бугун инсоният олдида турган муаммоларни ечиш, бартараф қилишнинг энг оптимал йўллари чуқур асослаб берилгандир.

КОРЕЯ-ЎЗБЕКИСТОН МУНОСАБАТЛАРИНИНГ ХУСУСИЯТЛАРИ БОРАСИДА

ЛИ ДЖИ ИН

Корея Республикасининг Ханкук чет тиллар университети профессори

Ю НА ЁН

магистрант, ТДШУ

Аннотация. Корея ва Ўзбекистон ўртасида 1992 йилда дипломатик алоқалар ўрнатилганидан буён ўзаро манфаатли ҳамкорлик ва ишончга асосланган икки мамлакат ҳар йили турли соҳаларда дўстона муносабатларни ривожлантирмоқдалар. Хусусан, 2019 йилда Корея ва Ўзбекистоннинг “Махсус стратегик шериклик муносабатлари” даражасига кўтарилиши икки мамлакат ўртасидаги муносабатларда муҳим воқеа бўлди. Ушбу ютуқлар бир лаҳзада қўлга киритилмаган, балки бу икки мамлакат сўнгги 30 йил ичида бир-бирига ишонгани, ҳамкорлик қилгани ва бир-бирини қўллаб қувватлаш учун қилган саяё-ҳаракатлари натижасидир. 2021 йил Корея ва Ўзбекистон ўртасидаги дипломатик муносабатларнинг 30 йиллиги нишонланади. 1992 йилда дипломатик алоқалар илк бор ўрнатилганидан бери, ҳозирги кунгача икки мамлакат ўртасидаги дипломатик муносабатлар миқдор ва сифат жиҳатидан ўсиб бормоқда. Бугунга келиб, Корея ва Ўзбекистон президентлари баъзан бир-бирларини “Ака-Ука” деб чақиради, баъзан эса бир-бирларини “ҳақиқий дўстлар” деб таърифлашади. Корея ва Ўзбекистон чин биродар мамлакатларга айланишиди.

¹ Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Афғонистон бўйича “Тинчлик жараёни, хавфсизлик соҳасида ҳамкорлик ва минтақавий шериклик” мавзусида ўтказилган халқаро конференциядаги нутқи//Ўзбекистон Республикаси Президентининг матбуот хизмати. Т.2018.

Шунга кўра, бир-бирлари учун стратегик муҳим шериклар сифатида дипломатик, иқтисодий, ижтимоий, шунингдек соғлиқни сақлаш, маданий ва меҳнат алмашинуви каби турли соҳаларда алоқаларни фаол ривожлантириб келаётган Корея ва Ўзбекистон келажакда ҳамкорликни кенгайтирса ва бир-бирининг эҳтиёжларини қондирса ҳамда биргаликда ривожланса, катта синергия эффекти юзага келиши кутилмоқда.

Таянч сўз ва иборалар: Корея Республикаси, Ўзбекистон Республикаси, дипломатик алоқалар, Махсус стратегик шериклик муносабатлари.

Аннотация. С момента установления дипломатических отношений между Кореей и Узбекистаном в 1992 году две страны постоянно развивают дружеские отношения в различных сферах, основанные на взаимовыгодном сотрудничестве и доверии. В частности, подъем Кореи и Узбекистана на уровень особого стратегического партнерства в 2019 году стал важным событием в отношениях между двумя странами. Эти достижения не были достигнуты в одночасье, а являются результатом доверия, сотрудничества и усилий двух стран по поддержке друг друга на протяжении последних 30 лет. В 2021 году исполняется 30 лет дипломатическим отношениям между Кореей и Узбекистаном. С момента установления дипломатических отношений в 1992 году дипломатические отношения между двумя странами росли как в количественном, так и в качественном отношении. Сегодня президенты Кореи и Узбекистана иногда называют друг друга «Ака-Ука», а иногда называют друг друга «настоящими друзьями». Корея и Узбекистан стали настоящими братьями.

Соответственно, Корея и Узбекистан, которые активно развивают дипломатические, экономические, социальные, а также связи в области здравоохранения, культуры и труда в качестве стратегических партнеров друг для друга, если они будут расширять сотрудничество в будущем и удовлетворять потребности друг друга и развиваются вместе.

Опорные слова и выражения: Республика Корея, Республика Узбекистан, дипломатические отношения, особое стратегическое партнерство..

Abstract. Since the establishment of diplomatic relations between Korea and Uzbekistan in 1992, the two countries, based on mutually beneficial cooperation and trust, have been developing friendly relations in various fields every year. In particular, the rise of Korea and Uzbekistan to the level of "Special Strategic Partnership" in 2019 was an important event in relations between the two countries. These achievements have not been achieved overnight, but are the result of the two countries' trust, cooperation and efforts to support each other over the past 30 years. 2021 will mark the 30th anniversary of diplomatic relations between Korea and Uzbekistan. Since the establishment of diplomatic relations in 1992, diplomatic relations between the two countries have been growing in quantity and quality. Today, the presidents of Korea and Uzbekistan sometimes call each other "Aka-Uka" and sometimes describe each other as "true friends." Korea and Uzbekistan have become true brothers.

Accordingly, Korea and Uzbekistan, which are actively developing diplomatic, economic, social, as well as health, cultural and labor exchanges as strategic partners for each other, will be a great synergy if they expand cooperation in the future and meet each other's needs and develop together. effect is expected to occur.

Keywords and expressions: The Republic of Korea, the Republic of Uzbekistan, diplomatic relations, special strategic partnership.

Кириш. XX асрнинг охирида халқаро сиёсат тарихида юз берган энг катта воқеалардан бири – Совет Иттифоқининг тарқалиб кетиши сабабли Совуқ урушнинг тугашидир. 1991 йил декабрда Совет Иттифоқи кулаши билан АҚШ ва Совет Иттифоқи икки асосий қаҳрамонлар сифатида бошлаган Совуқ уруш тизими тарихда ғойиб бўлди, бу халқаро вазиятни кескин ўзгартирди ва халқаро ҳамжамиятда янги мустақил давлатлар пайдо бўлишига олиб келди.

Илгари Ипак йўли цивилизациясининг бош қаҳрамони сифатида Шарқ ва Ғарбни боғлаган савдо ва маданият канали бўлган, аммо собиқ Совет Иттифоқи аъзолари сифатида, аҳамияти ва мавқеи яхши маълум бўлмаган Марказий Осиё мамлакатлари янги халқаро тартибни

шакллантириш жараёнида халқаро майдонда пайдо бўлди. Мустақилликка эришгандан сўнг, Марказий Осиё Ипак йўлининг қайта кашф этилиши, яъни Евроосиё китъасининг маркази бўлишнинг геосиёсий аҳамияти ҳамда нефт ва газ каби табиий бойликларнинг хазинаси ошгани сайин дунё эътиборини торта бошлади.

Марказий Осиё XIX асрдан бошлаб Совуқ урушининг сўнгги йилларига қадар Кучли давлатларнинг стратегик манфаатлари тўқнаш келадиган кураш майдони бўлган эди. Хусусан, Совет Иттифоқи тарқатиб юборилгандан сўнг, Марказий Осиё янги “Катта ўйин”-нинг маркази, Евроосиёнинг юраги, Янги Буюк Ипак Йўли деб номланадиган даражада геосиёсий ва геоиктисодий қадриятлари янада таъкидланиб Марказий Осиё АҚШ, Европа Иттифоқи, Россия, Хитой, Эрон ва Туркиянинг рақобатлашиш майдонига айланди.¹

Хусусан, Ўзбекистоннинг мавжуд стратегик аҳамияти жуда юқори. Ўзбекистон - бу ўртача аҳоли ёши 28,8 га тенг, Марказий Осиё мамлакатлари орасида энг кўп, яъни 34,55 миллион аҳолига эга мамлакат бўлиб, ишчи кучига бой ёш мамлакат ҳисобланади. Шунингдек, Ўзбекистон Марказий Осиёнинг ўртасида жойлашган, шунинг учун у бутун Марказий Осиё мамлакатлари билан давлат чегараларига эга ягона мамлакатдир. Шу сабабли, Ўзбекистон Марказий Осиёнинг умумий хавфсизлигига таъсир ўтказиш эҳтимоли жуда юқори ҳамда геосиёсий жиҳатдан ҳам ўта муҳим мамлакатдир. Бундан ташқари, Ўзбекистон Буюк Ипак Йўлининг маркази ва Марказий Осиё тарихини бошқарган Хоразмшоҳлар давлати ва Темурийлар империяси каби сулолалари бўлган жой сифатида чуқур тарихга ва юқори маданий қадриятларга эга.

Бундай стратегик муҳим қийматга эга бўлган, янги мустақил давлат сифатида халқаро ҳамжамиятда пайдо бўлган Ўзбекистонга рақобатлашиш учун бутун дунё мамлакатлари бирин-кетин кириб келишга интилоқда. Совет Иттифоқи тарқатиб юборилганлиги сабабли 1991 йилда мустақилликдан кейин миллий ўзига хосликни ўрнатиш ва иқтисодий тизимни бозор иқтисодиётига ўзгартириш учун турли хил ислохотларни амалга ошириб, Ўзбекистон мустақил давлат сифатида ўз мавқеини ўрнатишга ҳаракат қилди. Шу сабабли, Ўзбекистон нафақат АҚШ, Россия ва Хитой каби қудратли давлатлар ва кўшни МДХ давлатлари билан, балки янги мамлакатлар билан ҳам дипломатик алоқаларни кенгайтиришга интилди.

Бир тарафдан, Совет Иттифоқининг тарқатиб юборилиши орқасидан юзага келган халқаро вазиятдаги катта ўзгаришлар Кореянинг ташқи сиёсатига ҳам ўз таъсирини ўтказди. Корея коммунистик мамлакатлар билан дипломатик алоқалар ўрнатиш ва дипломатик диверсификация қилиш орқали қудратли давлатлар куршовидаги халқаро вазиятнинг катта таъсирида бўлган заиф мамлакат сифатида тизимли чекловларни енгишга ҳаракат қилди.

Шунинг учун 1988 йилда бошланган Но Те Ву ҳукумати Совет Иттифоқининг кулаши сабабли пайдо бўлган мамлакатлар билан дипломатик алоқаларни ўрнатишни фаол равишда илгари сурди. Шу сабабли Корея ва Ўзбекистон 1992 йилда дипломатик алоқаларни ўрнатдилар ва шундан бери Корея Республикаси ҳукумати Ўзбекистон билан ҳамкорликни ривожлантириш орқали муносабатларни яхшилаш учун турли хил сиёсатни илгари суриб келмоқда.

Дипломатик алоқалар имзоланган кундан бошлаб Корея ва Ўзбекистон ўртасидаги муносабатлар ҳам миқдорий ҳам сифат жиҳатидан ўсиб келмоқда. Хусусан, 2019 йилда икки мамлакат муносабатлари “Махсус стратегик шериклик муносабатлари” даражасига кўтарилди ва бу янада яқин ҳамкорлик алоқаларини ривожланишига олиб келди. Ўтган йили бутун дунёга

¹ Kim Ji-yong, AQShning Markaziy Osiyoga qarshi xavfsizlik siyosati, Asosiy xalqaro muammolarni tahlil qilish, No. 2012-11, 2012, p2.

катта зарба берган COVID-19 пандемияси ҳолатида ҳам, икки мамлакат бир-бирига ишониб, ўзаро манфаатли ҳамкорликни намоиш этишди. Ушбу нуқта келажакда икки мамлакат ўртасидаги дипломатик алоқаларда ижобий омил бўлиб хизмат қилиши эҳтимоли катта.

Ушбу илмий мақолада 1990 йилда Совет Иттифоқи қулаши сабабли халқаро вазият ўзгаришига қараб Кореяда ва халқаро ҳамжамиятда янги мустақил давлат сифатида тан олинган Ўзбекистон ташқи сиёсатидаги ўзгаришлар кўриб чиқилди. 1992 йилда дипломатик муносабатлар бошланганидан кейин Корея Республикаси ва Ўзбекистон ўртасидаги умумий дипломатик муносабатларнинг хусусиятларини Корея Республикасидаги ҳукуматнинг ҳар бир стратегиясига назар ташланди.

1990-йиллардаги халқаро вазият ва Корея Республикаси ва Ўзбекистоннинг ўзаро тушунчалари. Совет Иттифоқи қулаши сабабли тасодифан мустақилликка эришган бўлишига қарамай, Ўзбекистон Совет Иттифоқининг тарқалиш давридан нисбатан барқарор ўтди. 1991 йил 1 сентябрда Ўзбекистон ўз мустақиллигини эълон қилди ва бутунлай мустақил давлатга айланди. Мустақилликдан сўнг миллий ўзига хосликни ўрнатиш ва бозор иқтисодиётига ўтиш ҳамда мустақил мамлакат сифатида ўз мавқеини таъминлаш учун турли хил ислохотлар амалга оширилишига қарамасдан иқтисодий инқироз юзага келди. Совет Иттифоқининг тарқатиб юборилиши Россия билан иқтисодий алмашинув тизимини издан чиқарди ва мустақилликдан кейин ҳам, Россиянинг катта таъсири остида бўлган вазиятда Ўзбекистон иқтисодиёти сиёсий мустақилликдан ташқари, қулаш арафасида эди. Шу сабабли, Президент Ислом Каримов дипломатик диверсификация қилиш йўли билан мамлакатда пост-русизация туфайли юзага келадиган таркибий бўшлиқ ва иқтисодий танқисликни қоплаш усули орқали ушбу вазиятни ўзгартиришга интилди.¹

Ўтмишда, Совет Иттифоқи даврида Ўзбекистон қаттиқ назорат остида бўлган ва бошқа мамлакатлар билан мустақил дипломатик алоқалар ўрната олмаган. Бироқ Ўзбекистон мустақилликка эришгандан сўнг АҚШ, Россия ва Хитой каби қудратли давлатлар билан, шунингдек МДХнинг қўшни давлатлари билан дипломатик алоқаларни кенгайтириш билан бир қаторда янги мамлакатлар билан дипломатик алоқаларни кенгайтиришга ҳаракат қилди.

1991 йилдан буён Ўзбекистон ташқи сиёсатининг асосий стратегиялари қуйидагича умумлаштирилди. Ўзбекистон Россия ва МДХ давлатлари билан мавжуд алоқаларини давом эттириб, Марказий Осиё мамлакатлари билан муносабатларни мустақамлашга интилди ва бозор иқтисодиётига босқичма-босқич ўтиш ҳамда ички иқтисодиётни ривожлантириш мақсадида Ғарб давлатлари билан муносабатларни яхшилашга ҳам ҳаракат қилди. Бундан ташқари, Осиё мамлакатлари билан ташқи иқтисодий шериклик алоқаларини ўрнатишга ҳаракат қилди. Бу ерда таъкидлаш керакки, Ўзбекистон Кореянинг иқтисодий ривожланиши ва миллий қурилиш моделига жуда катта қизиқиш билдирган.

Корея урушидан кейин қисқа вақт ичида жадал иқтисодий ривожланишга эришган ва ривожланган давлатлар қаторига кирган Корея, ўрта кучга эга давлат(миддле повер) ёки дўстона давлат, Ўзбекистон нуқтаи назаридан эса сиёсий манфаатлари тўқнашмаган мамлакат, шунингдек, иқтисодиёт, технология ва саноат нуқтаи назаридан тақлид қилишни истаган намунали мамлакат эди. Шу нуқтаи назардан, Корея янги дипломатик шерик сифатида Ўзбекистон учун жозибали бўлиб келган. Бундан ташқари, Ўзбекистон мамлакатдаги асосий

---

¹ Kwon Hyun-Jong, Sovet Ittifoqi tarqatib yuborilgan davrda Markaziy Osiyo mamlakatlarining de-sovetizatsiya qilish va Markaziy Osiyolashtirish: O'zbekiston, Qozog'iston va Qirg'iziston, Koreyadagi Sibirshunoslik, No.23-2, 2019, p 118-120.

стратегик тармоқлар ҳисобланган автомобил ва тўқимачилик саноатида корейс компанияларнинг киришига умид қилди ва икки мамлакат ўртасидаги савдо ва инвестицияларни кенгайтириш ва ривожлантириш бўйича биргаликда ишлашни таклиф қилди. Ўзбекистон ўзининг иқтисодий ўсиши учун Кореянинг технологияси ва капиталини зарур деб билди.

Совет Иттифоқи тарқатиб юборилиши муносабати билан халқаро вазиятдаги катта ўзгаришлар Кореянинг ташқи сиёсатига ҳам таъсир кўрсатди. Корея урушидан кейин коммунистик мамлакатлар билан душманлик муносабатларини ўрнатишни назарда тутувчи мавжуд мафкуравий йўналтирилган ташқи сиёсатда сезиларли ўзгаришлар юз берди ва Кореянинг коммунистик соҳага қарши дипломатияси янги даврга дуч келди. Илгари Корея ташқи сиёсатининг асосий қисми АҚШ ва Япония билан ўзаро манфаатли муносабатларни шакллантириш эди.

Бироқ 1988 йилда бошланган Но Те Ву ҳукумати Совет Иттифоқи қулаши сабабли, янги пайдо бўлган мамлакатлар билан дипломатик алоқаларни ўрнатишни фаол равишда илгари сурди. Корея коммунистик мамлакатлар билан дипломатик алоқалар ўрнатиши ва дипломатик диверсификация қилиш орқали қудратли давлатлар қуршовидаги халқаро вазиятнинг катта таъсирида бўлган заиф мамлакат сифатида тизимли чекловларни енгишга ҳаракат қилди.¹

Реалистик нуқтаи назардан ҳар бир давлат қиладиган ҳамма ҳаракат давлат манфаатлари учундир. Корея ички энергия эҳтиёжининг 96 фоизини чет элдан импорт қилмоқда ва импорт қилинадиган хом нефтнинг 85 фоизи Ўрта Шарққа тўғри келади.² Шундай ички энергия истеъмолида импортга таянадиган Корея нуқтаи назаридан, табиий газ ва хом нефт каби энергия ва минерал ресурсларга бой Марказий Осиё келажакда энергия ресурсларини таъминлаш учун жуда муҳим минтақага айланди. Хусусан, Марказий Осиёнинг ўртасида жойлашган ва транспорт маркази бўлган Ўзбекистоннинг ривожланиш салоҳиятидан фойдаланиб, келажакда Марказий Осиё минтақасида иқтисодий тараққиёт учун кўприкни таъминлашга ҳаракат қилди.

Шунингдек, Марказий Осиёда энг кўп сонли аҳолига эга бўлган ва бозор иқтисодиёти тизими жорий этилганидан буён, яъни 1996 йилдан бери ижобий ўсишни давом эттираётган Ўзбекистон келажакда Кореянинг экспорт бозори ва хорижий инвестиция мамлакати сифатида истиқболли бўлиши тахмин қилинди. Эскирган инфратузилмани янгилашга бўлган талаб ҳам ошиб бормоқда ва бу Кореянинг Ўзбекистонга кириш эҳтимолини ошириши кутилмоқда. Бундан ташқари, МДХ мамлакатларидаги энг кўп Гореоин(махаллий корейс)-ларнинг Ўзбекистонда истиқомат қилиши ҳам икки мамлакат ўртасидаги алоқаларни ривожлантиришнинг муҳим қисмидир.

Шу давр давомида ўзининг барча дипломатик саъй-ҳаракатларини 4та қўшни давлат билан муносабатларни мустаҳкамлаш ва ривожлантиришга йўналтирган Корея, ўрта қудратли давлатга айланди ва дипломатик алоқаларни кенгайтirmoқчи бўлаётган вазиятда, мамлакатнинг келажакдаги ўсиш механизмини таъминлаш ҳамда Корея ярим оролидаги хафсизликни таъминлаш учун, Ўзбекистон билан ҳамкорлик қилиш лозим деган қарорга келди.

1992 йилда ўрнатилган дипломатик алоқалардан сўнг Корея ҳукуматининг Ўзбекистонга нисбатан ташқи сиёсати. Кореяга Ўзбекистон керак эди, Ўзбекистоннинг ҳам

¹ Jung Ki-woong, Noh Tae-Woo hukumatidan keyingi Koreya Respublikasi barcha ma'muriyatlarining shimoliy siyosati: Birlashtirish siyosatidan milliy strategiyasiga qadar, Xalqaro mintaqaviy tadqiqot, No.25-1, 2021, p 245.

² Lee Ji-Eon, Koreya va Yaponiyaning Markaziy Osiyoga resurs diplomatiyasi siyosati bo'yicha qiyosiy tadqiqotlar, 세계지역연구논총(Global mintaqaviy tadqiqot" ilmiy Jurnal), No.31-3, 2013, p 62.

Кореяга эҳтиёжи бор эди. Уларнинг ўзаро манфаатли муносабатлари бир-бирига тўғри келиши сабабли, икки мамлакат муҳим ҳамкор шерикларга айланди ва ўзаро манфаатли ҳамкорлик ва ишончга асосланган турли соҳаларда дўстона муносабатларни ривожлантиришга интилди. Шунга кўра, 1992 йилда дипломатик муносабатлар ўрнатилгандан бери, Корея Республикасининг барча президент ҳукуматлари Ўзбекистон билан ҳамкорликни ривожлантирдилар ва муносабатларни ривожлантириш учун турли хил сиёсатни илгари сурдилар. Тадқиқотнинг ушбу қисмида Кореянинг Ўзбекистон билан дипломатик муносабатлари Но Те Ву ҳукуматидан тортиб то ҳозирги Мун Чже Ин ҳукуматигача бўлган даврда ҳар бир ҳукуматнинг алоҳида олиб борган сиёсати асосида кўриб чиқилди.

Президент Но Те Ву ўзининг инаугурация маросимида биринчи бўлиб “шимолий дипломатия” сўзини ишлатиб, Кореядаги янги ташқи сиёсат “шимолий ҳудуд сиёсати” деб эълон қилди. Ўшандан бери Корея 1989 йилда Венгриядан бошлаб коммунистик дунё, шу жумладан Совет Иттифоқи билан дипломатик алоқалар ўрнатди. Ўзбекистон билан дипломатик муносабатлар 1992 йил 29 февралда ўрнатилди. Ўша йилнинг июн ойида Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов Кореяга ташриф буюрди ва савдо шартномалари, инвестицияларни кафолатлаш тўғрисидаги битимлар ва визаларни расмийлаштириш бўйича ўзаро англашув меморандумини (МОУ) имзолади ва икки мамлакат дипломатик алоқаларда сезиларли ютуқларга эришди.

Кейинчалик бошланган Ким Ёнг Сам маъмурияти(1993-1998) “Фуқаролар ҳукумати” деб номланди, яъни бу президентлик ҳукумати ҳарбий эмас фуқаро ҳукумат бўлган биринчи ҳукумат эди. Демократия асосида ташкил этилган Ким Ёнг Сам маъмурияти томонидан кўриб чиқилган ташқи алоқаларнинг асослари олдингисидан бутунлай фарқ қилди. Президент Ким Ёнг Сам Иқтисодий ҳамкорлик ва тараққиёт ташкилотига (ОЕСД) кўшилиш орқали глобаллашувга урғу берди.

Шунингдек, 1994 йил июн ойида у Корея президенти сифатида биринчи марта Ўзбекистонга давлат ташрифи билан борди. Ўша пайтдаги икки мамлакат саммитида Президент Ким Ёнг Сам Ўзбекистонни катта салоҳиятга эга мамлакат сифатида баҳолади ва ҳар хил савдо режаларини қидириб, инвестициялар учун кузатувчиларни жўнатишини айтди. Бунга жавобан Президент Ислом Каримов корейс технологияси ва Ўзбекистон ресурсларини бирлаштириш яхши натижаларга олиб келади деб жавоб берди ва Кореянинг иқтисодий ривожланиш тажрибасига асосланиб, Ўзбекистоннинг иқтисодий ривожлантирилишида қўллаб-қувватлаши ва иштирок этишини сўради.

Ким Де Жунг ҳукумати(1998-2003) Президент Ислом Каримовни Кореяга саммит йиғилишини ўтказишга таклиф қилди. Дўстона ва ҳамкорлик алоқаларини янада кенгайтириш ва ривожлантириш мақсадида икки мамлакат XXI асрда янги шериклик муносабатлари тўғрисида 12 банддан иборат қўшма баёнот қабул қилди.

Ўзбекистон билан кенг қўламли ҳамкорлик 2003 йилда Роҳ Му Хюн ҳукумати Марказий Осиёга кириш учун тамал тошини қўйганидан сўнг бошланди. Роҳ Му Хюн маъмурияти аввалги ҳукуматларнинг асосан, Хитой ва Россияда тўпланган шимолий дипломатиясидан фарқли ўлароқ, Ўзбекистон, Қозоғистон ва Туркия каби улкан Евроосиё қитъасига қадар шимолий дипломатия сиёсатини кенгайтди. Президент Роҳ Му Хюн 2005 йилда, Президент Ким Ёнг Самнинг ташрифидан 11 йил ўтиб, Ўзбекистонга ташриф буюрган. Фурсатдан фойдаланиб, икки мамлакат Корея-Ўзбекистон ресурс ҳамкорлиги учун ўзаро англашув меморандумини (МОУ) имзолادилар ва энергетика ресурсларини биргаликда ривожлантириш каби ресурслар бўйича ҳамкорлик учун институтсионал асос яратдилар.

Шунингдек, ушбу саммит натижасида Корея миллий нефт корпорацияси ва Ўзбекистон давлат нефт компаниялари нефт конларини ривожлантириш бўйича ўзаро англашув меморандумини (МОУ) имзолашди. Роҳ Му Хюн ҳукумати даврида корейс компаниялари Ўзбекистондаги қўшлаб қўшма корхоналарда ва мустақил лойиҳаларда иштирок этишни бошладилар.

1992 йилда дипломатик алоқалар ўрнатилгандан буён Корея ва Ўзбекистон ўртасида жами 25 та шартномалар мавжуд. 2005 йилги саммитда 14 та янги шартнома имзоланди ва икки мамлакат ўртасидаги муносабатлар динамик ривожланишга эришди.

Шунингдек, икки мамлакат ўртасидаги муносабатларни иқтисодий ва савдо алоқаларидан ташқари ривожлантириш учун 2006 йилда Ўзбекистон Президенти Ислон Каримовнинг расмий ташрифида Корея ва Ўзбекистон ўртасида “Стратегик шериклик муносабатлари”ни ўрнатдилар. Икки мамлакат турли соҳаларда, шу жумладан ресурс ва энергетика соҳаларида, шунингдек, автомобил ва тўқимачилик саноатида амалий иқтисодий ҳамкорликни кучайтирдилар.

Роҳ Му Хюн маъмурияти даврида Корея Марказий Осиёга кирадиган бозорни кенгайтиришга асос яратди ва ресурс, энергетика соҳаларида амалий ҳамкорликни кучайтиришга ҳаракат қилди. Шунингдек, Ўзбекистон эса Кореянинг иқтисодий ривожланиш тажрибаси билан ўртоқлашиб, пуллик ва бепул ёрдам кўрсатишни давом эттириш, савдо ва инвестицияларни кенгайтиришга умид қилди.

Кейинчалик фаолиятини бошлаган Ли Мён Бак ҳукумати (2008-2013) ресурс дипломатияси сиёсатига асосланган “Янги Ипак Йўли” ҳамкорлигини олиб борди ва Ўзбекистон билан амалий ҳамкорлик дипломатик сиёсатини бошлади. Ли Мён Бак ҳукумати даврида Ўзбекистон бўйича Корея ташқи сиёсатининг асосини энергетика ресурслари билан ҳамкорлик қилиш ташкил этган, ҳамда шу билан боғлиқ лойиҳаларни илгари суриш жадаллашган эди.

2011 йил август ойида Ўзбекистонга давлат ташрифи билан келган Корея Президенти Ли Мён Бак ва Ўзбекистон Президенти Ислон Каримов билан бирга ўтказилган саммитда дипломатик алоқалардан кейин энг йирик лойиҳа ҳисобланган, қиймати 4,1 миллиард АҚШ доллариға тенг бўлган Сургил лойиҳасини қуриш бўйича шартнома имзоланди.¹ Сургил лойиҳаси - Ўзбекистоннинг Орол денгизи яқинида 130 млрд м³ ҳажмдаги газни қазиб оладиган ва қайта ишлайдиган, ҳаттоки газ ва кимё заводини ҳам барпо этувчи ҳамда бошқарувчи йирик лойиҳа ҳисобланади.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислон Каримов Корея Республикаси Президент Ли Мён Бакнинг инаугурация маросимида қатнашадиган даражада икки президентнинг ораси алоҳида яқин бўлганлиги барчага маълум. Икки мамлакат раҳбарлари деярли ҳар йили давлат ташрифлари ва халқаро конференцияларда учрашиш орқали ўзаро чуқур дўстлик алоқаларини ўрнатганлар. Икки мамлакат раҳбарлари ўртасидаги алоқалар ўсиб бориши билан дипломатик алоқалардаги ҳамкорлик ҳам турли-туманлашиб борди.

Корея Ўзбекистонни ОДАнинг янги шерик давлати сифатида тан олди, соғлиқни сақлаш, таълим, янги ва қайта тикладиган энергетика, саноат ва инфратузилма соҳаларида қўллаб-қувватлашни кенгайтди. 2010 йилда Корея билимларни алмашиш лойиҳаси(КСП)ни қўллаб-қувватловчи асосий мамлакат сифатида Ўзбекистонни танлади ҳамда макроиқтисодий

---

¹ 2006 йил март ойида Кореяда ўтказилган саммит йиғилишида Президент Ноҳ Му Хюн ва Каримов учрашув орқали Марказий Осиёдаги энг йирик газ плант ривожлантириш лойиҳаси деб номланган Сургил лойиҳасини илгари суришга келишиб олдилар. Шундан сўнг 2011 йил август ойида Ўзбекистонга ташриф буюрган Президент Ли Мён Бак Президент Каримов билан саммит йиғилишида 4,1 миллиард долларлик Сургил қурилишига шартнома имзолади ва Сургил лойиҳаси бошланди.

менежмент, инновация, экспорт ва инвестицияларни тарғиб қилиш каби сиёсий маслаҳат лойиҳалари орқали ўз тажрибалари билан бўлишди.¹

Бундан ташқари, икки мамлакат маданият, спорт, туризм каби турли соҳаларда ўзаро ҳамкорликни мустаҳкамлади. Натижада, Ўзбекистоннинг Тошкент шаҳрида “Сеул парки” ташкил этилди ва Ўзбекистон 2018 йил Пеонгчанг қишки олимпиадасини ўтказиши учун Кореяни фаол қўллаб-қувватлади. Шу тариқа, Ли Мён Бак ҳукумати даврида икки мамлакат иқтисодий, савдо-инвестиция, молиявий, технологик ва маданий, спорт ва туризм каби турли соҳаларда ҳамкорлик алоқаларини мустаҳкамлаб келмоқдалар.

Парк Кин Хе ҳукумати (2013-2017) ташкил этилганидан сўнг, 2013 йил октабр ойида бўлиб ўтган “Евроосиё давридаги халқаро ҳамкорлик конференцияси” даги нутқида президент Парк Кин Хе “Евроосиё ташаббуси” сиёсат режасини таклиф қилди. Иқтисодий тикланиш, тинчлик асосида бирлашиш учун асос яратишга асосланган Парк Кин Хе ҳукуматининг давлат сиёсатини амалга оширишда Евроосиё билан ҳамкорликнинг бошланғич нуқтаси ҳисобланганлиги сабабли Евроосиё ташаббуси сиёсати илгари сурилди. Евроосиё ташаббуси Корея иқтисодиётининг янги ўсиш двигателларини Евроосиё мамлакатлари билан иқтисодий ҳамкорлик орқали таъминлаш ва улар билан маданий ва сиёсий соҳалардаги ҳамкорликни ҳам кенгайтиришга қаратилган катта сиёсатдир.

2014 йил июн ойида Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг таклифига биноан Ўзбекистонга ташриф буюрган Президент Парк Кин Хе саммит йиғилишида шу давргача Корея ва Ўзбекистон ўртасидаги иқтисодий ҳамкорликни мустаҳкамлаш учун катта саъй-ҳаракатларни амалга оширди. Шунингдек, ҳозиргача эришилган ютуқларга асосланиб, у икки мамлакат тўқимачилик саноати ва ИТ каби истикболли ўсиш соҳаларида ҳам саноат кооперациясини кенгайтириш, энергетика ва ишлаб чиқариш соҳасида кооперацияни мустаҳкамлаш, тинчлик ва фаровонликнинг Евроосиё даврини очиш бўйича биргаликда ишлашларини таъкидлади.

Ўзбекистондаги президентлик сайловида тўртинчи бор ғалаба қозонганидан сўнг, Президент Ислом Каримов ўзининг чет элга биринчи расмий ташрифи сифатида Кореяни танлади ва 2015 йил май ойида Кореяга ташриф буюрди. Саммит йиғилишида Президент Пак Кин Хе ва Президент И.Каримов турли соҳалардаги ўзаро манфаатли ҳамкорликни кенгайтириш йўллари, шу жумладан икки мамлакат ўртасидаги муҳим ҳамкорликни, инсоний ва маданий алмашинувни кенгайтиришни, шунингдек минтақавий ва халқаро майдондаги ҳамкорликни кенг муҳокама қилишди. Бундан ташқари, икки мамлакат ўртасида энергия ва инфратузилма соҳаларига асосланган амалдаги ҳамкорлик, транспорт ва логистика, ИТ ва бошқа соҳаларга кенгайтирилди.

Мун Чже Ин ҳукумати (2017-ҳозиргача) ўз фаолиятини бошлаганидан бери тинчликка асосланган Евроосиё мамлакатлари билан ҳамкорликни кучайтирувчи “Янги Шимолий сиёсати (Нью Нортхерн Полис)” ни жадал тарғиб қилмоқда. Ўзбекистон Мун Чже Ин ҳукумати илгари сураётган янги шимолий сиёсатининг энг муҳим шериғи сифатида қаралмоқда.

2019 йилда Президент Мун Чже Иннинг Ўзбекистонга давлат ташрифи давомида бўлиб ўтган икки мамлакат ўртасидаги саммит йиғилиши Корея ва Ўзбекистон ўртасидаги муносабатларни

---

¹ Корея Ўзбекистон учун турли хил билим алмашиш бўйича лойиҳаларни (КСП) илгари сурди ва лойиҳанинг тафсилотлари қуйидагича. 2010-2011 йилларда "Ўзбекистоннинг инновацион базаси ва барқарор иқтисодий ривожланишининг ўрта ва узоқ муддатли режаси" ни тарғиб қилди, 2011-2012 йилларда "Ўзбекистоннинг миллий инновацион тизимини мустаҳкамлаш стратегияси" сиёсий маслаҳат лойиҳаси сифатида илгари сурилди.

янада ривожлантириш учун катта имконият бўлиб хизмат қилмоқда. Ўша пайтдаги саммит йиғилишида ҳар икки мамлакат президентлари 1992 йилда дипломатик алоқалар ўрнатилгандан буён ўзаро манфаатли шериклик ва ишончга асосланган турли соҳаларда дўстона ҳамкорлик алоқаларини ривожлантираётганидан мамнун эканликларини билдиришди ва олдиндан ташкил этилган “Стратегик шериклик муносабатлари (2006)”ни “Махсус стратегик шериклик муносабатлари” даражасига кўтаришга келишиб олинди.¹ Шунингдек, 1991 йили таъкидлаш керакки, Корея Республикаси 191 та дипломатик давлат орасида атиги 6 та мамлакат билан “Махсус стратегик шериклик муносабатлари”га эга ва улардан бири Ўзбекистондир.

Бундан ташқари, Мун Чже Ин ҳукумати ўзаро савдо-сотиқни янада кенгайтириш учун тегишли қонунлар ва тизимларни такомиллаштириш мақсадида “Инвестицияларни кафолатлаш тўғрисидаги битим” ва “Икки томонлама солиқни олдини олиш тўғрисида битим” ни қайта кўриб чиқди ва бундан кейин Корея-Ўзбекистон Эркин Савдо Бирлашмаси (ФТА) тузишни биргаликда ўрганиш тўғрисида қарор қилишди. Дарҳақиқат, ҳар йили икки мамлакат ўртасидаги товар ҳажми йил сайин ортиб бормоқда, жумладан, ушбу кўрсаткич 2018 йилда 2,1 миллиард АҚШ долларида атиги бир йили ичида яни 2019 йилда 2,75 миллиард АҚШ долларига, яъни икки мамлакат ўртасидаги савдо ҳажмининг энг юқори даражасига етди.

Хулоса. Корея ва Ўзбекистон ўртасида 1992 йилда дипломатик алоқалар ўрнатилганидан буён ўзаро манфаатли ҳамкорлик ва ишончга асосланган икки мамлакат ҳар йили турли соҳаларда дўстона муносабатларни ривожлантирмоқдалар. Корея Республикasinинг барча Президент ҳукуматлари, шу жумладан, Но Те Ву, Ким Ёнг Сам, Ким Де Жунг, Роҳ Му Хюн, Ли Мён Бак, Парк Кин Хе ва ҳозирги Мун Чже Ин ҳукуматлари Ўзбекистон билан ҳамкорликни ривожлантирдилар ва муносабатларни ривожлантириш учун турли хил сиёсатни илгари суриб келдилар.

Но Те Ву ҳукумати (1988-1993) коммунистик доиралар билан дипломатияни тарғиб қилди ва 1992 йил февралда Ўзбекистон билан дипломатик алоқаларни ўрнатди. Икки мамлакат ўртасидаги дипломатик муносабатлар шу даврдан бошланди.

Президент Ким Ёнг Сам (1993-1998) Ўзбекистонга давлат раҳбари сифатида илк бор ташриф буюрди ва Кореянинг технологиялари ва Ўзбекистоннинг ресурсларидан фойдаланган ҳолда икки мамлакат ўртасида турли хил савдо режаларини ўрганди.

Ким Де Жунг маъмурияти (1998-2003) икки мамлакат ўртасидаги дўстлик ва ҳамкорлик алоқаларини янада кенгайтириш ва ривожлантириш бўйича қўшма баёнот қабул қилди.

Корея билан Ўзбекистон ўртасидаги кенг қўламли ҳамкорликнинг бошланиши Роҳ Му Хюн маъмурияти (2003-2008)га бориб тақалади. Президент Роҳ Му Хюн Ўзбекистон билан ресурс-энергетика соҳаси, автомобил, тўқимачилик саноати каби турли соҳаларда амалий ҳамкорликни мустаҳкамлаш учун асос яратди. Шунингдек, икки мамлакат янада чуқурроқ бўлган ҳамкорлик алоқаларини ривожлантириш учун 2006 йилда “Стратегик шериклик муносабатлари”ни ўрнатдилар.

Кейинчалик давлат бошқарувига келган Ли Мён Бак ҳукумати (2008-2013) ресурслар соҳасидаги ҳамкорликни ўзининг асосий йўналиши сифатида белгилаб Корея- Ўзбекистон ташқи сиёсатини илгари сурди. Дипломатик алоқалардан кейинги энг йирик ҳамкорлик лойиҳаларидан бири бўлган, қиймати 4.1 миллиард АҚШ долларига тенг Сургил лойиҳасини қуриш бўйича шартнома имзоланди. Бундан ташқари, Корея Ўзбекистонни ОДАнинг йирик

¹ <https://www.korea.kr/news/policyNewsView.do?newsId=148860204> (Qidiruv: 2021.04.05)

шериги ва билимларни алмашиш лойиҳаси (КСП) нинг қўллаб қувватловчи мамлакати сифатида танлади ва ўзининг тажриба ва технологияларини фаол равишда бўлишиб борди.

Парк Кин Хе ҳукумати (2013-2017) тўқимачилик саноати, IT каби истикболли соҳаларда саноат кооперациясини кенгайтиришга, энергетика ва ишлаб чиқариш кооперациясини мустаҳкамлашга ва “Евроосиё ташаббуси” сиёсатини амалга ошириш учун Ўзбекистон билан биргаликда ҳаракат қилишга қарор қилди. Бундан ташқари, икки мамлакат ўртасида энергия ва инфратузилма соҳаларига асосланган амалдаги ҳамкорлик, транспорт ва логистика, IT ва бошқа соҳаларга кенгайтирилди.

Мун Чже Ин ҳукумати (2017-ҳозиргача) даврида, яъни 2019 йилда Корея ва Ўзбекистон ўртасидаги муносабатлар “Махсус стратегик шериклик муносабатлари” даражасига кўтарилди. Шунингдек, Мун Чже Ин маъмурияти икки мамлакат ўртасида савдо-сотиқ алоқаларини янада кенгайтириш учун тегишли қонунлар ва тизимларни такомиллаштириш мақсадида инвестицияларни кафолатлаш тўғрисидаги битимни ва икки томонлама солиққа тортишнинг бекор қилиниши тўғрисидаги шартномани қайта кўриб чиқди ва келажақда эркин савдо бирлашмаси (ФТА) тузиш учун биргаликда тадқиқот олиб боришга қарор қилди.

Ушбу илмий мақолада кўриб чиқилганидек, Корея ва Ўзбекистон 1992 йилда дипломатик муносабатлар ўрнатилгандан бери доимий равишда ривожланиб келмоқда. Албатта, икки мамлакатнинг дипломатик муносабатларига таъсир кўрсатадиган ички ва ташқи таъсирлар мавжуд, масалан, 2009 йилда АҚШда келиб чиққан иқтисодий инқироз, 2019 йилда корона-вирус пандемиясининг авж олиши ва бу йил бўлиб ўтадиган Ўзбекистон Республикаси Президенти сайлови кабилар.

Бироқ, ўтган йили тарихда мисли кўрилмаган COVID-19 пандемияси ҳолати туфайли бутун дунёда қийинчиликлар бўлган вазиятда икки мамлакат ўртасидаги ўзаро манфаатли ҳамкорлик янада яққол намоён бўлди. Корея тиббий мутахассисларни Ўзбекистонга жўнатиш ва диагностика тўпламларини юбориш орқали ҳамкорлик чораларини кўрди ва Ўзбекистон ҳам ўз чегараларини ёпди ва халқаро самолётлардан фойдаланишни тўхтатди, аммо шундай вазиятга қарамай корейлик ишбилармонларнинг истисно ҳолатда мамлакатга киришига рухсат бериш ва карантиндан озод қилиниши каби ўзаро ҳамкорлик алоқаларига содиқ қолиш чораларини кўрди ҳамда шу орқали икки мамлакат ўртасидаги ишонч ва ҳамкорликни янада ривожлантирди.

Хусусан, 2019 йилда Корея ва Ўзбекистоннинг “Махсус стратегик шериклик муносабатлари” даражасига кўтарилиши икки мамлакат ўртасидаги муносабатларда муҳим воқеа бўлди. Ушбу ютуқлар бир лаҳзада қўлга киритилмаган, балки бу икки мамлакат сўнгги 30 йил ичида бир-бирига ишонгани, ҳамкорлик қилгани ва бир-бирини қўллаб қувватлаш учун қилган саъй-ҳаракатлари натижасидир.

2021 йил Корея ва Ўзбекистон ўртасидаги дипломатик муносабатларнинг 30 йиллиги нишонланади. 1992 йилда дипломатик алоқалар илк бор ўрнатилганидан бери, ҳозирги кунгача икки мамлакат ўртасидаги дипломатик муносабатлар миқдор ва сифат жиҳатидан ўсиб бормоқда. Бугунга келиб, Корея ва Ўзбекистон президентлари баъзан бир-бирларини “Ака-Ука” деб чақиришади, баъзан эса бир-бирларини “ҳақиқий дўстлар” деб таърифлашади. Корея ва Ўзбекистон чин биродар мамлакатларга айланишди.

Шунга кўра, бир-бирлари учун стратегик муҳим шериклар сифатида дипломатик, иқтисодий, ижтимоий, шунингдек соғлиқни сақлаш, маданий ва меҳнат алмашинуви каби турли соҳаларда алоқаларни фаол ривожлантириб келаётган Корея ва Ўзбекистон келажақда ҳамкорликни кенгайтирса ва бир-бирининг эҳтиёжларини қондирса ҳамда биргаликда ривожланса, катта синергия эффекти юзага келиши кутилмоқда.

Худди шундай, ҳар бир давлатнинг, яъни Корея ва Ўзбекистоннинг ташқи сиёсий позициялари ва хусусиятларини ҳамда икки мамлакат ўртасидаги дипломатик муносабатларни соҳалар бўйича ўрганиш, икки мамлакат ўртасидаги дипломатик алоқаларнинг хусусиятларини таҳлил қилиш орқали келгусида ушбу икки мамлакатнинг биргаликда ҳамкорлик қилиши мумкин бўлган янги йўналишларни тадқиқ қилиш зарурати мавжуд эканлигини кўриш мумкин.

НЕОЛИБЕРАЛИЗМ В СИСТЕМЕ МЕЖДУНАРОДНЫХ ОТНОШЕНИЙ: ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ И ОСНОВНЫЕ ПРОТИВОРЕЧИЯ

СОДИКОВА НАРГИЗА

докторант, УМЭД

Аннотация. Данная статья посвящена возникновению теории неолиберализма. Неолиберализм относительно новое направление, которое является течением либеральной теории. К основным идеям либерализма относятся защита государством прав и свобод граждан, увеличение роли индивидуумов в основных сферах общественной жизни посредством общественных институтов. Тем не менее, в силу происходящих изменений в системе международных отношений, данная теория также подверглась неким изменениям. Увеличение на мировой арене количества нетрадиционных акторов, регулирование отношений, решение вопросов и проблем на региональном и глобальном уровнях посредством международных институтов способствовали развитию нового течения – неолиберализма. В статье рассматриваются вопросы и причины возникновения неолиберальной теории. Проведен сравнительный метод развития и применения в системе международных отношений неолиберальной и неореалистской теорий. Рассмотрены основные идеи представителей обеих теорий.

Глобализация непосредственно связана с теорией неолиберализма. Процесс глобализации, который начался в основном после окончания Холодной войны, способствовал возобновлению интереса к изучению транснациональных отношений и влиянию негосударственных субъектов на внешнюю политику. Однако, как и во всех теориях и процессах, глобализация также имеет своих сторонников и противников. В работе рассмотрены мнения экспертов, которые выражают свою позицию в отношении эффективности региональных и глобальных форм сотрудничества.

Процесс институционализации также является предметом спора между представителями неолиберальной и неореалистской теорий. Тем не менее, процесс начат. С точки зрения представителей неолиберальной теории, эффективность институционального развития отношений является востребованной формой сотрудничества. Однако, мы можем наблюдать за изменениями в системе международных отношений, которые показывают в последнее время недостаточную эффективность институциональных объединений в оказании влияния на определенные вызовы и угрозы. Скоординированные и продуманные действия субъектов неолиберальной теории могут оказать благоприятное воздействие на дальнейшую востребованность данной теории.

Опорные слова и выражения: государство, теория неолиберализма, процесс глобализации, транснациональные отношения, региональное сотрудничество, глобальное сотрудничество, международные организации, институциональные объединения.

Аннотация. Ушбу мақола неолиберализм назариясининг пайдо бўлишига бағишланган. Неолиберализм - бу либерализм назариясининг тенденциясининг нисбатан янги оқими. Либерализмнинг асосий ғояларига фуқароларнинг ҳуқуқлари ва эркинликлари ҳолатини ҳимоя қилиш, жамоат институтлари